SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2731

av Gurgin Bakircioglu m.fl. (MP)

Barnens rätt till ekonomisk trygghet

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till att skjuta upp ikraftträdandet av de delar av reformen av försörjningsstödet som riskerar att försämra barnfamiljers ekonomiska situation, i avvaktan på en förnyad barnkonsekvensanalys, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ompröva begränsningen av försörjningsstödet för hushåll med fler än tre barn och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör säkerställa att riksnormen grundas på barns faktiska levnadskostnader och att socialnämnderna har tillräckligt utrymme för individuella bedömningar när barns behov motiverar högre stöd och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör ge Konsumentverket och Socialstyrelsen i uppdrag att granska och regelbundet följa upp hur riksnormens kostnadsberäkningar förhåller sig till barnfamiljers faktiska konsumtion, livsmedelskostnader och barns rätt till fritid och delaktighet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en fördelningspolitisk och geografisk barnkonsekvensanalys av

förändringarna i försörjningsstödet, med särskild uppmärksamhet på barn i ekonomiskt utsatta bostadsområden, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Barnens behov får inte bli en budgetregulator

Försörjningsstödet är samhällets yttersta ekonomiska skyddsnät. Det ska garantera människor möjligheten att tillgodose grundläggande behov när andra inkomster inte räcker till. För barn handlar det om att kunna äta ordentligt, ha kläder efter årstiden, delta i fritidsaktiviteter och växa upp under trygga förhållanden.

Riksdagen antog i maj 2026 regeringens proposition 2025/26:201, Reformerat försörjningsstöd – bidragstak och ökade möjligheter till arbete. Flera av förändringarna träder i kraft den 1 januari 2027. Reformen innebär bland annat en ny modell för beräkning av riksnormen, begränsningar av stödet för större barnfamiljer och minskade möjligheter att bevilja högre försörjningsstöd än riksnormen.

Regeringens uttalade syfte är att öka drivkrafterna till arbete, göra stödet mer likvärdigt och anpassa normen till dagens konsumtionsmönster. Men ekonomiska incitament måste vägas mot konsekvenserna för människor som redan lever på mycket små marginaler. Det är särskilt viktigt när de ekonomiska konsekvenserna drabbar barn, som inte har något inflytande över föräldrarnas ställning på arbetsmarknaden.

Rädda Barnen varnar för försämrade levnadsvillkor

Rädda Barnen har i en granskning av de nya beräkningsreglerna varnat för att förändringarna riskerar att försämra barns levnadsstandard. Organisationen pekar särskilt på att riksnormens nya referensvärden bygger på antaganden om hushållens konsumtion och matlagning som inte alltid överensstämmer med barnfamiljers verkliga förutsättningar.

Beräkningarna förutsätter bland annat långtgående planering, tillgång till prisvärda livsmedel och möjligheter att regelbundet laga mat från grunden. Det kan vara möjligt för många hushåll, men ska inte tas för givet i ett system som ska garantera en skälig levnadsnivå. Rädda Barnen uppmärksammar också att de antagna kostnaderna inte tillräckligt tydligt fångar skillnader mellan barns behov, exempelvis när barn växer, idrottar eller deltar i andra aktiviteter som påverkar vardagens utgifter.

Organisationens tidigare beräkningar visade betydande risker för försämrad ekonomi i de studerade typfamiljerna. Eftersom regeringen den 12 november 2026 fastställde de slutliga beloppen för 2027 måste de exakta jämförelserna uppdateras innan reformens konsekvenser kvantifieras.

Större barnfamiljer får ett särskilt minskat stöd

Från januari 2027 begränsas försörjningsstödet för hushåll med fler än tre hemmavarande barn eller skolungdomar under 21 år. Regeringen har fastställt ett minskningsbelopp för 2027 på 1 280 kronor för sammanboende eller gifta vuxna och 680 kronor för övriga hushåll, för varje barn eller skolungdom utöver tre.

Lagstiftningen innehåller möjligheter till undantag när särskilda rättsliga förutsättningar är uppfyllda. Men det förändrar inte behovet av att undersöka om de ordinarie nivåerna tillgodoser barnens faktiska behov. Större hushåll kan ha vissa gemensamma kostnadsfördelar. Samtidigt kan varje barn ha individuella behov av mat, kläder, hygien, utrustning och fritidsaktiviteter. Dessa behov försvinner inte därför att familjen har fler barn.

Begränsningen bör därför omprövas utifrån barnkonventionen och en fördelningspolitisk analys.

Förorternas barn riskerar att påverkas oproportionerligt

Förändringar i ett nationellt trygghetssystem kan få mycket olika konsekvenser i olika bostadsområden. Stockholms stads årsrapport om ekonomiskt bistånd 2025 visar att omkring 7 procent av barnen i Järva och 6 procent i Skärholmen levde i hushåll som fick ekonomiskt bistånd någon gång under året. I innerstaden var motsvarande andel omkring 0,5 procent.

Detta är inte ett mått på all barnfattigdom, utan på andelen barn i hushåll med ekonomiskt bistånd. Skillnaderna visar ändå att förändringar av biståndet berör en betydligt större del av barnen i vissa bostadsområden. En reform kan därför få geografiskt ojämnt fördelade effekter även när samma nationella regler gäller överallt.

Det motiverar en särskild analys av konsekvenserna för barnfamiljer i områden med högre ekonomisk utsatthet, inklusive hur förändringarna påverkar barns möjlighet att delta i föreningsliv, kultur och andra delar av samhällslivet. En sådan analys bör också

undersöka om reformen riskerar att öka behovet av akut ekonomiskt stöd eller andra kommunala insatser.

Riksnormen måste tåla att jämföras med verkligheten

Regeringens modell har fördelen att referensvärden och beräkningsgrunder kan redovisas mer öppet. Transparens är viktig, men det räcker inte att en beräkning är öppen om de underliggande antagandena är otillräckliga.

Konsumentverkets kostnadsberäkningar och prisundersökningar bör därför användas för att regelbundet pröva riksnormens nivåer. En sådan granskning bör också undersöka hur faktiska konsumtionsmönster skiljer sig mellan olika hushållstyper och hur barns behov påverkas av ålder och vardagsaktiviteter.

Socialnämnderna behöver samtidigt kunna göra meningsfulla individuella bedömningar. De nya reglerna innehåller undantag, bland annat vid särskilda skäl för barn och skolungdomar under 21 år. Det behöver följas upp om undantagen ger ett tillräckligt skydd i praktiken.

Barnkonventionen ska vara en utgångspunkt

Barnkonventionens artikel 3 kräver att barnets bästa beaktas i beslut som rör barn. Artiklarna 26 och 27 behandlar barns rätt till social trygghet och till en levnadsstandard som är tillräcklig för deras utveckling. Artikel 31 erkänner barns rätt till vila, fritid och lek.

Det innebär inte att någon enskild bidragsnivå följer automatiskt av konventionen. Däremot måste lagstiftaren kunna visa att barns behov och reformens konsekvenser har prövats på ett seriöst och tillräckligt sätt. Miljöpartiet motsatte sig regeringens reform i motion 2025/26:4051. Denna motion följer upp partiets tidigare ställningstagande med förslag som tar hänsyn till att reformen numera är beslutad men ännu inte i huvudsak har trätt i kraft.

Målet måste vara ett trygghetssystem som kan förena vägar till arbete med barns rätt till ekonomisk trygghet. Barn ska inte behöva få sämre levnadsvillkor för att vuxnas ekonomiska drivkrafter ska förändras.

Gurgin Bakircioglu (MP)

Ajda Asgari (MP)

Nila Vikhe Patil (MP)

Åsa Lindhagen (MP)

Ulrika Westerlund (MP)

Janine Alm Ericson (MP)

Mohamed Abdukani (MP)